

Цетиње, 25. октобра

Барон Ерентал звижди. То је добар знак.

Обично тако плашљивци растрерују страх кад пролазе ноћу кроз шуму или пустињу. Барон Ерентал пролази кроз мучну европску ситуацију, који је прогласом анексије над Босном и Херцеговином створио, и сад се храбри звонким бјеседама, у чију искреност ни сам не вјерује.

С поуздањем можемо утврдити, да у Аустро-Угарској није нико рачунао с оваком буром у Европи, коју је подигла насилна отмица српске Босне и Херцеговине. Нико није предвиђао овакав заплет, који се у Европи тим поводом створио, из кога се ни једна сила до сад није распетљала, а најмање Аустро-Угарска. Без сумње у Бечу и Пешти рачунало се само са обичним таласима међу духовима, који ће лећи брзо као што је легло и узнемирење због санџачке жељезнице. На томе положају добили су храброст за овај други, крупнији и значајнији чин. Да су код жељезнице у Санџаку видјели веће јаде, мучно да би се осмјелили на овај други корак. Овако, рачунали су, проћиће и с анексијом као са жељезницом и — рескирали су. Сад ни сами не знају, да ли су добро урадили што су се жељезницом кроз Санџак охрабрили за даљи корак у анексију, или је то провинцијом удешено да буде мамац у клопку, из које ће мучно без великих јада изићи. Свакојачко Босна и Херцеговина вриједи за Аустро-Угарску само тако, ако их без рата добије. Један рат, чије се пошљедице у Европи не могу с ових обала на којима данас стојимо догледати, не могу на теразијама превагнати анектиране земље. И у побједи више ће се жртава принети но што ће се добити, а колике би жртве биле тек у поразу!

Не може се претпоставити, да се у Бечу и Пешти на све ово не помишља. Државнике аустро-угарске не треба цијенити по оним бургијама, које бечка и пештанска штампа избације бранећи анексију и неко аустро-угарско право. Они бране тако што се овака очевидна отмица без икакве правне основе доиста и не може друкчије бранити до фразама и метафизичким стрмоглавим претурањем. Државници морају трезвено да гледају на ствар и у тој претпоставци ми с поуздањем смијемо закључити, да у Бечу и Пешти не леже на ружама.

Они су дјелом свога отимачког поступка, које су изазвали међу великим силама, изненађени. Они стоје пред заплетом, из кога ни сами данас не знају како ће се извући. Рат тек што није плануо, најприје између Србије и Црне Горе с једне и Аустро-Угарске с друге стра-

не а у Бечу и Пешти још нијесу пронашли формулу, како да се регулишу пламенови да не дохвате и барут, који је спреман на осталим њеним границама. Ништа не може да зна ни како ће се држати њене рођене народности, које су је сите, па ни сами вјерни Мађари, који, у превртљивости својој коју су показали, извјесно неће пропустити прилику да што год себи не привреде, макар то било и малчице независности. А почну ли они, ето Чеха, ето Пољака, ето свих редом да грабе. Довољно ће бити да Русија и Италија иставе потребне опсервационе корове на граници према Аустро-Угарској и да Србија и Црна Гора макар и без побједа отегну ратовање у недоглед. А Румунија? А Ердељ?

Увјерени смо да о свему томе државници у Бечу и Пешти добро и објективно размишљају. Свима тим евентуалностима изилазити у сусрет фриволним манитанњем за анексијом земаља, које толико не вриједи, јесте нешто што зауставља да се дубоко размишља.

Оно, на шта су рачунали, није се испунило. Рачунали су да ће Бугарска бити онај магнетски шљак, на који ће пуцати громови, а то се није испунило. Громови се окомише на њих саме.

Рачунали су даље да ће преварити Турску и навести је да с Аустро-Угарском закључи сепаратан споразум, у ком би ова признала анексију и тим подвалила себи и сигнатарним силама, али се и то није могло остварити. Турска је брзо увидјела, да би таким чином постала саучесником у цијепању Бер. Уговора, што би у даљим пошљедицама ишло противу саме ње.

Па онда рачунали су они у Бечу и Пешти да ће руско јавно миљење, па и сама званична Русија с царем на врху, слабомоћно угнути раменима и последије малог протеста помирити се са свршеним чином!

На измирење између Србије и Црне Горе нијесу ни помишљали, а да ће се Енглеска, званична и незванична, овако силно ускомешати, то им ни у сну није падало.

Међутим све се то догодило и они у Бечу налазе се пред једном ситуацијом која их запрепашћује.

Шта у тако тешким приликама ради барон Ерентал? Држи у плену аустриске делегације громке бесједи и храбри се. Улива себи и другим смјелости. Звижди кроз шуму. Ако му Турска не призна анексију, неће на конференцију. Ако се сигнатиране силе унапријед не сагласе с његовом отимачином, онет неће ни конференцију. Србији и Црној Гори одриче право на накладу, јер — они немају шта ту да траже. Њих се ништа не тиче срп-

ски народ Босне и Херцеговине, који се одводи у аустро-угарско ропство. Обећава Русији да неће бити слијеп за њене интересе на Ближем Истоку, као да је Русија спала да прима милостињу из руке аустро-угарских, како би се последије могло говорити да је купљена и да је за чанак сочива издала Словенство. Тврди да Турска никакву штету није претрпјела, и ако је анексијом, ако остане како се у Бечу хоће, изгубила двије своје провинције.

Турску утишава, Србији и Црној Гори пријети, Русују поткупљује, савезом с Њемачком и Италијом хвали се, Енглеску игнорише, Француску и Италију третира као *quapite negligible* — ето у каквој се улози представио барон Ерентал у плену аустриске делегације. Међутим заплет се развија даље, ситуација постаје сваки даном по Аустро-Угарску опаснија, и Ерентал сад ничега пречега нема већ да растерује страх и да улива себи и својима храброст.

Она мисли да одбрани своју фаталну политику, да га делегације не би одувале, а последије и да спасе што се спасти може, те да не дође до опште конфлрације, коју би, то је извјесно, изазвала оружана акција Србије и Црне Горе.

Свјесни свога предимштва у овим приликама европским ми можемо с марцијалином мирноћом очекивати даљи развој прилика. Нека се у Бечу и Пешти вјерује, да ћемо умјети изабрати тренутак када ћемо из кубура својих сасути огањ у европски барут. Ништа нас не дира то што барон Ерентал бјеседи; за невољу му је.

Срби у Америци о анексији

И Срби у Америци показали су да су Срби! Њихове међусобице и расправе у новој земљи бачене су одмах на страну када им је дошао глас из отаџбине, да је српском народу задан и опет нови удар. Глас о анексији њих је силно потресао и нема српског срца у оној земљи кога овај глас није силно дирнуо. На све стране су зборови, са свих страна се шаљу поздравни Србији и Црној Гори, склапају се одбори, купе добровољци и живо се ради да се општој ствари што више допринесе.

Српски листови, што излазе у Америци, искључиво се баве анексијом.

Сада се ради на томе да се у свакој колонији српској образују одбори, који ће бити међусобно вези, а над њима ће бити централни одбор са сједиштем у Њу-Јорку. Централни одбор ће стојати у вези са Европом, особито са двијема независним српским земаљама, од којих ће добивати стално потребне информације, радећи уз то и са свима мјеродавним круговима у Америци. Централни одбор би одборима давао упутства, а одбори би скупљали добровољце, помоћ за њих и т. д.

Да би се видело колико је ратоборно расположење међу Србима, преносимо овај чланак „Американског Србобрана“: Цио свијет стоји задивљен пред једним величанственим призором, који ће се овјековјечити у историји и којим ће се пријати покољена далеких вјекова будућности. У овом варварском вијеку, у ком је „право јачега“ превучено танким целом цивилизације, да се правди и чољечности зада смртоноснији удар, да се

човјечанство баца у очајање. Аустро-Угарска царевина — краљевина, ослањајући се на снагу четрдесет девет милиона ропских поданика пред очима цијелог свијета проглашује да су међународни уговори само за то, да се малима одузме свака могућност самоодбране, а великим пружи прилика да све спрште без муке. Кад силни ни то није доста, безбожна злоупотреба тих уговора, она их згази и тражи да се скроји нови, који ће њено насиље и разбојништво осветлати као право.

Аустро-Угарска, или боље Аустрија, изврши нечувен акт неправде, баца кроз цио свијет безвјерје у правду, сагански се наруга правди и разбојничком отмицом зграби Босну и Херцеговину, а смртну пресуду изрекче цијелом једном народу — српском народу.

Против силе педесет милиона на одбрану правде не усташе силни и велики, усташе мали; уста један мали дио српског народа што живи у независности, уста Србија и Црна Гора.

За правду човјечанства, за право српског народа уста Србија и Црна Гора, Завјерише се све жртвовати за слободу, независност — живот свој, а да се над српском браћом не врши грозна неправда без крви и без борбе до истраге. До јуче, она куга људска Аустрија наклане је мреже плела да растроји независне српске дужаве, да посади сјеме братоубиљачке истраге између Црне Горе и Србије да тако Српство дубље у гроб пане. Али данас цио свијет стоји задивљен пред патриотизмом Биограда и Цетинја.

Чу се најјезивији јавк Српства под ногом крвничке хабсбуршке Аустрије, Србија и Црна Гора претворише се у једно неизмјерно српско срце, које се испуни неизречивим болом, српском болом за српском браћом и закнише неукрогљивом осветом за нечувену неправду. Србија и Црна Гора склопише вјечно братство и вјечну завјеру: у гроб пасти са осталом браћом или у тај гроб срушити српскога крвника. Стојте варвари двадестога вјека! стој, свијете, и упамти, гледај како брат брата не издаје! гледај страшно крвопролиће на срамоту твоју, свијете!

Ура Српство! вјечна правда побјеђује трон небески штит је њен, ти си жртва неправде! Нека свијет ужива под уображеном сјеницом цивилизације, а ти Српство, претварај се у боји логор, мач правде синуће над главом свијета. Весели се, Српство. С твојом величином посрамиће се царства милиона, историја свијета отвара странице своје да ово напише за вјечне вјекове:

„Свијет паде у безбожство, света правда баца се на зариште, уста један народ да светињу земље брани. Цио народ поста војник правде, баца се перо, плуг и алат, зграби се пушка и сабља, труба загуби, нестало поданика; поданици посташе дјеча владарска, владари престаше бити господари поданика, посташе очви народа; владари скинуше круне и на чело напакосе бојне шлемове, оставише палате и одоше тамо гдје су синови колиба, одоше под шаторе гдје им народ под оружје логорује да крв пролије умирући за правду. То је српски народ, те су српски владари.“

Црна Гора о анексији

У мјесто да с дана у дан огорчене противу анексије у Црној Гори опада, оно, напротив, све више расте. На Цетињу се избијају депутације, које се стално стижу из свију крајева наше земље, Цетињске уличи су пренуне свијета, који се највише занима гласовима о ратовању и расположењу, које на страни влади према праведним српским захтјевима и аспирацијама. У унутрашњости је ратно расположење још веће. По свима мјестима, на чак и селима, држе се скупови, на којима се народ савијетје и договара поводом тешких тренутака, у којима се сада Српство налази. Споразум, који је постигнут са братском Србијом, наишао је у нашем народу силно одобравање и многе се и велике наде положи на то, што су сада ове двије слободне српске земље здружене и што су у овим судбоносним моментима поиле руку под руку. Расположење за рат све више и више расте и не осваја само Црногорце, но су и саме Црногорке пргле да и оне

са своје стране што више допринесу својој отаџбини и општој ствари. Оне по цијелој земљи сада држе састанке и труде се да што више помогну нашем Црвеном Крсту, изјављујући своју готовност да и физички допринесу општим интересима колико год могу.

Ратно расположење подухватило је и Арбанасе и Турке, који живе у нашој земљи. Из Бара, Подгорице, Уљини и др. мјеста наше отаџбине стијечу се Турци и Арбанаси, изјављујући своју готовност да се ставе на расположење земљи у којој живе.

Депутација турска из Подгорице.

У суботу послјеподне приспјела је из Подгорице депутација Турака. Њу је предводио командир Бибезић, а сачињавала је најодабраније Мухамеданце из Подгорице. Са српском гроборицом и турском заставом она је ишла пјевајући.

Депутација је из Подгорице дошла на Ријеку Црнојевску на колима. На Ријеци је била усрдно дочекана. На ријечкој пјаници било је велико весеље и вила се пресма за пресмом.

Са Ријеке су пошли за Цетиње пјешке, пјевајући најодабраније патриотске пјесме, а нарочито пјесме Књаза Господара, којима се славио јунаштво и његова љубав према Пријестолу.

Са пјесмом су, упарађени, ушли у варош, а сакупљени Цетињани, који су се у гомилама појављивали, одушевљено су их подрављали.

Депутација је дошла пред Двор и ту приредила овакве. Књаз Господар се на то појавио, нашта га је тада поздравно учитељ г. Омер Бибезић овим говором:

„Ваше Кр. Височанство, Господару!

Баталјон, Теби назда највјернијих и најоданијих Муслимана из Подгорице, долази да Ти, поводом последњег мучког напада Аустријана на наша права, изјави у име своју — своју праву поданичку готовност, да у сваком трену под Твојом светом заставом журно стане на браник Домовине, да нечовјечном и мучком крвици јуначки отпор и жао за срамоту прати.

Твоје, Господару, ваља либерално држање према нама задужило нас је, да смо у сваком zgodном моменту готови ставити раме уз раме с Твојим Црногорцима, наоружани Твојим убојним оружјем. Наше животе ево дакле у твојим рукама — на то било у огањ, у воду, сви смо готови све жртвовати.

Ми смо, Господару, синови царода бојном славом опојенога, на те молимо да нам Твоје оружје подариш, и онда одредиш улогу на најтешњем клису, гдје десет Шваба на једног дођу не било им хвала.

Силан си, Господару, силан је дух Твог војника, силни су Твоји једномишљени пријатељи, Твоја је побједа, на Ти кличемо, наш Витешки Господару: Живио Твој Дом и Твој народ! Живио Њ. Величанство Султан и Његов народ! — Живио Њ. Величанство Краљ, Петар и Његов Србијанин!

Говор његов био је попратен бурним и одушевљеним клицањем.

Књаз Господар им се захвалио на таквом држању, напомињући како би требало да се договоре са осталим Мухамеданцима, који се такође сада налазе на Цетињу, на ако буду хтели да и они оружаном руком стану на браник земље, у којој живе, раздјелиће им се оружје, истичући, да нама оставља на вољу хоће ли се у црногорским редовима борити или не.

— Борићемо се, Господару сви до једнога! Ништа грђи нећемо бити! — орило се.

Књаз Господар је завршио свој говор напоменом како се стара и како ће се старати, да не дође до проливања крви — рата — али, истаче, ако већ буде дошло до рата, добро ће нам доћи.

— Амин, да Бог да! — чуло се од сакупљених Цетињана.

— Боже дај! — хорило се међу Мухамеданцима. Живио!..

Одатле се депутација кренула кроз цетињске улице пјевајући патриотске пјесме и манифестујући своју оданост Црној Гори и владарској кући.

У вече су сви Мухамеданци држали договор, на коме су рјешили да сви ступе у црногорске бојне редове, и сутра дан су узели пушке.

У четвртак по подне дошла је подгоричка депутација пред Двор с пушкама на рамену и пошто се опростила с Књазом Господаром, пошла је, пјевајући и међући на пушачке пјешке, испраћена клицањем окупљених Цетињана, који су им пожелели срећан пут.

Збор жена у Мартинићима.

Поводом апела Црногорског Црвеног Крста жене у Мартинићима држале су заједнички збор мушкојоси, школи. Збору је присуствовао повећи број жена и љу-

ди из непосредне околине. Највише је изабран привремени одбор за скупљање добровољних прилога за одбор Црногорског Црвеног Крста на Цетињу.

За председницу овдашњег одбора једногласно је изабрана Лиша Радовић. По завршеном избору председница подужје је говорила о циљу организације Црвеног Крста, истичући уједино заслуге храбрих Црногорака у прошлости ратовима, напомињући потребу коју би и данас Црногорке могле имати, те зато истрајно треба радити на дјелу, којим би се ма из којег начина пружила помоћ црногорском војнику. Послије тога председница је прочитала присутнијема другарицама Прокламацију Њ. Кр. Височанства Господара, којом се позивају синови ове земље да буду готови жртвовати своје животе за добро и срећу Српског Народа. Председница довршила је са усјеском „Живио Господар! Живио Српски Народ! смрт непријатељима“. Послије је председница позвала своје другарице да по могућности чине прилоге давајући им и сама за та прво добар примјер. Присутне госпође и г-ђице приложиле су у новцу и роби око 208. кр. на шта им је председница усрдно захвалила. Послије су се јавиле 7 госпођа и г-ђица за „друштво милосрдних сестара“, да попут Косовке Дјевојке и Данице кнеза Перуна лијече рањенике.

На крају су приређене овакве Србији, које су завршене узвиком: „Живијела Србија и Српски Народ!“ *Послије овога* наступило је велико одушевљење збора, којему се је придружио и повећи број људи и том су приликом држали пригодан говор г.г. Степан Радовић, бив. потпор. и учитељ, Милош Жарић осуђујући анексију Босне и Херцеговине. Одушевљење није било краја. Послије тога г. Жарић говорио је дуго о новољеном одзиви братске нам Србије за заједничку акцију с Црном Гором. Маса народа многобројно је клицала: Живио Господар! Живијела Србија! Живио Српски Народ!..

учитељ Сављевић.

Збор у Сјеници

Сјеница, 22. октобра

На овоме збору учествовали су изасланици Срба и Турака из Сјенице, Новога Пазара, Нове Вароши, Пријепела, Пленцаља, Бијелога Поља, Рожаја и Берана. Срби су имали 27 гласова, а Турци скоро два пута више.

Збор је отворен у дворници главне цамје сјеничке, гдје се и поред знања окупили велика маса народа. Највише је прочитан телеграм од главног целијата, из Цариграда, и то на турском језику, који је послјепреведен на српски. Пре него га је Ахмет ефендија Гашић, судија, из Рожаја.

У овоме телеграму, у главном, каже се ово:

„Позивају се сви османлиски грађани без разлике вјере и народности, да буду вјерни и одани синови својој отаџбини и да за њу не жале дати ни своје животе ни имања“. Даље износи, да је османлишка царевина јако увиријешена анексирањем Босне и Херцеговине, напомињући уједино незаконити проглас бугарске независности и присаједињење Крита Грчкој, и протестујући противу истога. Још се у истоме каже, да је османлишка царевина у добрим односима са сусјетима, Црном Гором и са Србијом.

Послије овога прочитан је други телеграм од скопског целијата, који патриотски проираћа горњи телеграм. Преводјећи горње телеграме, Ахмет ефендија казао је: „Аустрија је присвојила Босну и Херцеговину, те како се чује напустила је Новозазарски Санџак и неги даје Србији и Црној Гори.“ На то је одговорио г. Авро Цемовић: „Црна Гора и Србија стоје у најбољим односима и пријатељству са османлиском царевином и да није никакмо могуће у то пријатељство сумњати, ништак оне двије и помишљају на Новозазарски Санџак — него то злонамерно попура нама највећа непријатељница Аустрија.“ Послије тога Ахмет ефендија чита телеграм, који су Турци саставили и који у преводу гласи: „Османлишком арнаутском целијату, Цариград.“

Од тога славног целијата примили смо депешу и прочитали на данашњем збору и разумјели садржину исте, а на име:

Да како у садашњости, тако и у будуће бранимо нашу отаџбину свеу и да навјек сачувамо устав османлиског царства.

Ми, повјереници народни без разлике вјере и народности, скупили смо се из четири санџака овдје у Сјеници и заклели смо се, да ћемо и пошљедњу кап крви пролити и од имања и пошљедњу нару угрошити и да је нио народ готов за отаџбину умријети.

Ми нас опнумоћавамо, да сте слободни увјерити свакога, да смо ми у свакоме случају готови, да се бранимо од свакога зла и напада с поља. Ови наш све-

ти и велики циљ, остављамо на оцјену свјести цијелога образованог свијета“.

Ма да Срби нијесу имали шта рећи против овог телеграма омет се расправљало о њему овим редом:

Милић Дабетић, учитељ, тражи прије свега, да се збор конституише гоморени, да без тога не може бити ни реда ни рада.

Авро Цемовић предлаже за председника збора мутесарифа сјеничког, а за дјеловођу Мила Делевића, правника, што збор усваја.

Милан Цемовић, надзорник, каже: Ма да немамо толико противу овог телеграма, ми се омет с њим не слажемо, једно ушљед тога, што смо овдје сви позвани, да у слози и братски радимо за добро наше отаџбине, а ви, међутим, Турци, сами и одвојено радите без збора и договора; друго, што смо мишљени, да на данашњем збору подигнемо глас и донесемо рјешење и за Босну и Херцеговину, које нам одузе Аустрија, и нашу онамошњу браћу учини робовима, што ми, као османлије, не можемо дозволити, него морамо крв лити, јер Аустрија не само што анексира Босну и Херцеговину, него отрже испод османлиског суверенитета Бугарску и Крит. Наша браћа очекивају од нас помоћ, за то им помогнимо, ако смо браћа и синови отаџбине.

Послије овога узели су да говоре: пош Јосиф Бојовић, Милић Дабетић, Вуко Дабетић, Милоша Бабовић и Миран Дабетић, захтијевајући да збор о томе мора на дуго и широко расправљати.

Турци су од овога зазирали и онда су сачекали да им се ствар јасно изнесе и протумачи. Онда је узео ријеч Милан Поповић, учитељ, и рекао: Браћо Срби и Турци! У вријеме, кад наша отаџбина постаје слободном, кад доби устав, који објави синовима наше отаџбине равноправност, слободу и уједињење, у времену препорођаја наше отаџбине насрће на њу наши највећи душмани, Аустрија, и одузима нам наше двије најљепше земље Босну и Херцеговину, то драго камење у круни отоманског царства. На не само то, него је још наговорила Бугарску и Грчку, да и оне двије одрекну послушност према османлиском царству, те Бугарска прогласи своју независност, а Грчка присједињује Крит. Браћо, то је све учинила проклета Аустрија, која отима наше земље, роби нашу браћу, Босанце и Херцеговине, те сад у околним мјестима, удружа жалосне погледе на нас и пружајући нам братске руке да им изађемо на сусрет и ослободимо их од тешкога ропства. Браћо, с нама је Бог и правда, и правда је на нашој страни и ми ћемо побједити. За то, браћо, устанимо слојено сви и пролимо крв за спас своје браће у Босни и Херцеговини. Опростићемо их од тога проклетог душмана, који преко свега тога тако и јавно ради да нас завлада с нашим сусједима и најљепшим пријатељима, т. ј. с Црном Гором и Србијом, али то пријатељство остаће тврдо и непомућено и оне су двије уз нас и оне ће нам помоћи. Сјетимо се, браћо, да је топуз османлишке ордине и на Беч ударио и црне му јаде задигао, па да је дошло вријеме, да се и сада то покаје, а снага је још велика. Ми смо моћни, да том проклетом душману одолимо и од њега наше повратимо; не учинимо ли то, ми ћемо бити најдајнији наше отаџбине и застидићемо османлиско оружје и јунаштво, те ће нас презрети гробови наших погинулих јунака и проклињати наша дјеца. Ну, то, браћо, не смијемо дозволити, него устанимо и објавимо рат нашем непријатељу проклетом Шваби. Доље с Аустријом!

Даље су прихватили ријеч

Милић Дабетић и пош Јосиф Бојовић образложилајући горње наводе, које је мало по мало произвео народно одушевљење. Послије подужем расправљања, збор се растурило с тим, да се омет окупи послјеподне, што је и учињено у сали општине сјеничке.

Послије подне окупили су се у сали те општине Турци и Срби и мутесариф нагла узео је први ријеч и говорио о слози Османлија, а понаособ Срба и Турака и доказивао како се само слогом може стати на пут непријатељу, истичући како је неслога између Турака и Срба дала Босну и Херцеговину у њиху у руке.

Милић Дабетић, учитељ, устао је и говорио у подужем говору, како је Султан по жељи својих поданика, а по угледу других уставних држава, дао устав својој царевини; како су се сви држављани, полажући заклетву на устав, заклинали да за сваког парче њихове царевине пролију своју крв, па да је разлог, да се крв Срба и Турака Муслимана пролије сада и за Босну и Херцеговину. Даље је Милић Дабетић тражио, да се на томе збору донесе резолуција, у којој се мора пошто по то нестати рат противу Аустрије.

Ахмет Гашић устао је, да се одзвоне жељама збора и да састави резолуцију збора. Паша се није донела резолуција, него је узео сам и диктовао исту и та

резолуцију од ријечи до ријечи гласи овако:

„Представници среза пљеваљскога, пријеполског, новозазарског, сјеничког, беранског, рожајског, бијелопољског и Нове Вароши на данашњи дан 19. окт. 1908. године, држећи се граница земаљског устава, рјешавају шаљеће:

1.) као што нам налаже устав земаљски, сви ми без разлике вјере и народности синови отоманске царевине, бранићемо своја лична права;

2.) душа и жеља је устава: слобода, једнакост и равноправност, а ко буде противу овога што радио или какво злочинство учинио, предузећемо заједно судске и уставом загарантоване мјере противу њега;

3.) високој влади изјављујемо, да нам је потребно 30.000 савремених пушака за народну војску и с њима муниције;

4.) у мјестима, гдје се може чега војника и реда организовати из истог мјеста, имају се придружити и добровољци и у таквим се мјестима образује по један батаљон, а спрам тога се тражи оружје и муниције. У сваком мјесту, гдје може бити једна чега, да се од добровољних прилога направи једно војно слагалиште;

5.) ако на нашу драгу отаџбину буде напала друга држава, *иа ма она била тала или велика*, дужни смо сви уједино, Турци и Хришћани, војском, а под управом највишег команданта, пролити и пошљедњу кап крви, на што смо се и заклинали;

6.) Турска, којој припада Босна и Херцеговина, Источна Румелија и Крит, треба и сада да чува своја пређашња права над нама, као што смо се и заклинали. За ово буде ли држави потребна наша помоћ, дужни смо ју свестрано помоћи;

7.) сваки онај, који се буде успротивио овоме, биће презрен и удаљен, а ако буде чинио какво злочинство, народ са судом приморани су га строго казнити“.

Милан Поповић задивно се зашто ова претпотоња тачка није стављена у најпрви у резолуцији. Мутесариф-паша доказивао је, да је то све једно била она ма на ком мјесту, само кад је ушла у резолуцију.

Срби, пошто нијесу могли усјетити, да ову претпотоњу тачку ставу на цело резолуције, потписали су резолуцију оваква каква је.

Гласови поводом анексије

Народна одбрана

Поред друштва за народну одбрану у Биограду, оснивају се ова друштва и у унутрашњости. У Шапцу је ово друштво покренуло свој лист, који се зове „Народна Одбрана“. Тај лист искључиво се бави анексијом Босне и Херцеговине и пошљедницама њеним. Поред врло симпатичних ствари по Црну Гору, у првом броју налази се једног Мачванца пјесма, којом позива Црногорце да се састану у Босни, да тамо барјак српски развију и браћу покају.

Стање у Босни

Народ у Босни и Херцеговини проживљује тешке и чемерне дане. Није сигурни ни на својем огњишту. По цијелој земљи размишљају се шпијони и повјереници владини, а наоружане патроле не састају. Народ је сатрвен и убијен. Повучено гледа на све што се око њега догађа и зебе, да му се сваког тренутка не деси што. Хашине је већ нагасило. Ухањени су неки Срби из Маџара, као и по другим мјестима. Њих оптужују како су тобож говорили, да неће да знају ни за кога владара, него само за српске. Некима се подмиће како су врбовали добровољце за Србију! Путници, који су се стекли у овим несрећним земљама, проклињу час кад су се у њој обрели, јер их непрекидно узимају на саслушање, вештају и страшно малтретирају, гледајући у њима све саме шпијоне. У цијелој је земљи таква несигурност, да нико не зна што носи дан, а шта ноћ. Нико се не удаљави од свога посла и ни гдје да се састану двојица. Мрак чим подне свако се затвори у кућу и ни гдје не излази.

Њемачки цар у Бечу

Њемачки цар Вилхелм путује у Беч. О мјести његовој ъемачки листови пишу на дуге и на широко. Они велу, да он путује у Беч по ширини жељи руског цара, да би код цара Франца подјејствовао, да и Аустрија пристаје, да се Црној Гори и Србији даду компензације. Аустрија је била силно противна компензацијама за Србију и Црну Гору, али пошто, по жељи руског цара, ъемачки цар посредује, то ъемачки листови сматрају, да ће се и Аустрија привољети том захтеву и пристаће да Црна Гора и Србија овог пута не остану без исега.

Зашто се Турска оружа

Позната је ствар, да се у Турској живо ради на наоружању и мобилизацији. До сада су мобилизоване: шест мало-азиске редифске дивизије од 100.000 људи, низамске чете цариградског и солунског пука и т. д. Турска се оружа и припрема за то да буде у сваком случају спремна. Она иде на то, да сачека конференцију, па ако не буде са њеним радом задовољна, да оружаном руком поради да задобије задовољштину.

Појачања пограничне страже

У Босни и Херцеговини се страшно прела од упада, те је дуж цијеле границе постављена стража. Како су увидјели, да та стража није довољна, то је сада извршено појачање свију пограничних стража. Страже су се до сад састојале из шест људи и једног старешине, али су сада придати још пет људи и по два старешине, тако, да се свака стража састоји из једанаест пограничних стражара и тројице старешина.

Мађари о анексији

Мађарски листови су се неједнако изјаснили према анексији. Једни су је прилимали као свршен чин, док се други буне противу ње. То се све с планом ради. Мађари би хтјели да се овом приликом користе, па би то хтјели да постигну преко грбаче српскога народа, оног истог противу кога су стално радили, употребљујући га, при свем том, сваком zgodном приликом за своје машине. Хрвати су дигли велику прашину за припојење Босне и Херцеговине Хрватској. Мађарима се то не свиђа, па би хтјели да, кокетирајући са Србима и обричујући им златна брда, приграбе к себи и ове двије српске покрајине. Они Србима обричу, да ће стати за врат велико-хрватској пропаганди и да ће их снасти од Фратра, Језуита и разних Штадлера, Бенкова, Хермана и њима сличних. — Срби су се дали годинама и годинама вући за нос. Крајње је вријеме да и они једном прогледају. Не треба им због Босне и Херцеговине ни Мађари ни Хрвати. У Мађарској и онак и сувинше српски народ страда, те не би ни нови залагај ништа боље очекивало, ако не горе. У Хрватској, је прње и горе. Њој их може још мање шта привлачити. Срби треба да имају само једно становиште: Босна и Херцеговина су српске земље и оне могу бити само српске и ничије више!

Наоружање Србије

Нови брзометни топови, који су од стране Аустрије задржани, враћени су преко Трста за Солун, гдје је отишла нарочита комисија да их прихвати. Топова има 108.

Кроз који дан стижу Србији 60.000 комада брзометних пушака са девет милиона метака.

С. Николајевић у Лондону

Завршивши одлично своју улогу у Паризу, српски државник и научар Светомир Николајевић отпутовао је у Лондон и тамо је у ложи слободних вишара држао бриљантан говор, реферирјући браћи о приликама на Балкану, да би их заинтересовао за српску ствар.

Николајевић је и у Лондону успјешно дјеловао.

Добровољци

У Србији се добровољци гомилају. Само са стране, до сада се пријавило преко 4000 бораца и то из Енглеске, Русије, Италије и др. земаља.

Заклетва на Љубићу

У Србији је силан покрет за рат. Нарочито омладина одваја. По цијелој Србији ври. Одушевљење је силно и јединствено. На историском брду Љубићу, гдје је Тапаско Рајић као на тону, држао је народни збор, који је изразио жељу да се са Аустријом подијели мејдан. По свршеном збору, сви присутни, а било је хиљадама, на гробу Рајевићеву свечано положише заклетву: „Заклињемо се српском чашћу и именом; заклињемо се свегом успоменом наших праједова; заклињемо се драгим млијечком материним, да ћемо се сви као један, браг уз брата, друг уз друга, борити до пошљедње капи крви противу вјековног непријатеља српског рода и имена, противу мрске Аустрије!“

Америка о анексији

Кроз све српске колоније у Америци глас о анексији је усхићено крв свима Србима. Тамо се свуда држе зборови, па којима се склапају одбори за скупљање прилога за српски ратни фонд и организацију добровољачких чета.

На Петину долазе силни телеграми, којима Црногорци у Америци изјављују своју готовост, да шлеђују позиву огабине.

Сва амерканска штампа пажљиво прати догађаје на Балкану, црпећи своје информације од српских листова.

Питсбуршки највећи лист „Gazette Times“ штампаше је један славонџев Црној Гори.

Збор Срба у Питсбургу

У нејајљу је у Питсбургу држан збор Срба поводом анексије Босне и Херцеговине. На збору је било хиљадама Срба из свију крајева српских. Збору је председавао Раде Мусулић. Одмах је отпјевана пјесма „Србин сам Србин“, а један малишан је одекламовао „Српску мајку“, пошље чега су се низали говорници за говорницима. На крају је донесена резолуција прожета патриотским жаром. Она се овако завршује: „Кликујемо све српске колоније кроз Америку, да брат уз брата стане, да поздравимо нашу Србију и нашу Црну Гору, српског краља и српског књаза, што развијају заставу српског рата и да на олтар Српства и слободе жртвујемо и пошљедњу кап крви.“

Пошто је спалена Ђесарева слика и тиме манифестовали и своје огорчење, упућени су телеграфски поздравни књазу Николи и Краљу Петру. Садржина им је била: „Напријед, српски Књаже! Срби из Пенсилваније све ће жртвовати на олтар Српства и слободе“. Исто тако су са збора поздравили и председника Сједињених Америчких Држава, Тодора Русвелта.

Хоћеш, нећеш — мораш!

У анексираним земљама су сада на раду депутације. Оне иду у Беч и Пенду, гдје се Ђесар кад бави, да му захваљују што их је са свим прихватио и да му изјаве своју радост. Таквих депутација и поздравна је било разних, али је упало у очи једно: ове депутације су сачињавали све — куфераш и т. ј. људи, којима Босна и Херцеговина није колијевка, него који су се, под окриљем окупације, у њу уселили. И, разумје се, наређено је из Беча, да мора доћи и депутације народне, т. ј. Срба и Муслимана. Са Србима је лакше било. Нашло се др. Лазо Димитријевић, а крај њега још неколико лажисаха и вјетровитара, те се, како тако, и тај дуг отаљао. Али мук је, силна је мук са Муслиманима. Међу њима, на пелу жалост владе, нема др. Лазо и њему сличних и сада се финансира на Муслимана депутација под бајонетима онако: хоћеш, нећеш — мораш!

Пољаци — Српски добровољци

Петроградско „Ново Вријеме“ добило је из Галиције шледеће интересантно писмо на пољском језику:

„Сазнавши из пољских листова да се сада налазе у Петрограду два српска официра ради организовања добровољачких чета, обраћамо се уредништву са покорном молбом да посредује да и ми будемо уписани у редове добровољаца. Обратили бисмо се непосредно овим српским официрима, али не знамо њихову адресу. Ми смо стари од 18—20 година. Молимо да нам саопштите појединости о пријему добровољаца; међу овдашњом пољском омладином наћиће се много њих који ће се уписати. Као Словени ми се можемо борити само у редовима Словена. Ми живи осјећамо стид, што су се у пошљедњем рату за ослобођење очеви наши борили у редовима Турака. Са задовољством ће мо ући у редове Словене да помогнемо нашој јужној браћи у борби на живот и смрт с нашим заједничким непријатељем — Аустријом.“

долазе десет пошлица

„Ново Вријеме“ је пропратило ово писмо Пољака овим коментаром:

Ово писмо живо илуструје онај расцеп у пољском друштву, који се појавио у пољској штампи приликом претреса питања о анексији Босне и Херцеговине. Пољска клерикална и национално-демократска штампа одобрила је држање пољских делегата у Пешти. Само су прогресивни пољски органи у Варшави и Кракову (Nowa Reforma) оштро осудили нови немачки налет на српске земље. Они су се сјетили улоге Аустрије у подјели Пољске и предочили су штећу која се наноси читавој словенској ствари анексијом двију великих српских покрајина. Ови гласови свиједоче, да аустриско-језуитски отров није још заразио у корену сва пољска срца, да се многа од њих још могу искрено одушевити словенским осјећањима и да углоности једнога дјела аустриских. Пољска, коме ласкају Хабзбурги, остали Пољаци спа три „дјеца“ Пољске сматрају као награду за издају тачно свађених пољских интереса.

Пољски добровољци у редовима српске војске, хтјели би, како изгледа, да искупе грјехове не само оних Пољака што су продали Босну и Херцеговину у Пешти, него и оних у Петрограду који

се не устречавају да усвом органу „Крај-у“ штампају приједлог некаквог пољског посланика, да се краљ Петар за добру награду коју би му дала Аустрија одрекне пријестола и да се Србија уједини под скиптром Хабзбурговаца... Редакција објавља врати се још на ову ствар. Са словенске тачке гледишта овакав чланак „Крај-а“ мора се осудити.

Крвопролиће у Острошцу

Од како је проглашење анексије у Босни и Херцеговини се католици не могу да снесу. Крећећи се именом Хрвата, од којих се честити Хрвати сасвим отресују, они владим најамници и слијепи оруђе католичких попова, као да су изгубили главе и нарђу на све оне, који не греду стопана њиховим. Нарочито су се они окомили на Муслимане и не могу их очима гледати само за то што су у заједници са Србима и што неодоју новом стању. Због њиховог дрског, изазивачког и варварског држања дошли су са Мухамеданима на неколико мјеста у сукоб, а у Острошцу је дошло до крвопролића. Прошле недеље је био католички празник Сви Свети, када су се католици окупили и идући на мису, тако изазивачки понашали, да Мухамеданици нијеу могли остати равнодушни, него су на ординарије изазиваче навалили и камењем их гонили све до цркве, те су се у њу морали спасаваги од природног гњева. Католички поп Скалец и још један су окрвањени.

Разне вијести

— Председник егзекутивног одбора муслиманске народне организације, Алибет Фирдус, отпутовао је из Сарајева у Цариград народним путем.

— На руску думу упућено је из Србије 2.563 телеграма, да би се заузела за оправдају српску ствар.

— Мостарски „Народ“ од 18. св. м. изишао је сав био, јер је све у њему запљивљено.

— У Енглеској је толико велико одушевљење за српски покрет, да се непрекидно многи угледни енглески официри, ђаци и др. јављају за српске добровољце.

Српство

Избори у Далмацији. Избори за далматински покрајински сабор завршени су у сеоским општинама, које бирају двадесет посланика. Међу изабранима су и Срби: др. Баљак, Кулишић, Бакотић, Симић, др. Александар Митровић и Срленгић.

† Сава Зечевић. У Њу-Јорку је умро послје дуже боловања Сава Зечевић, родом из Подгорнице. Покојник је био прошле године у огабини на боловану, па када се опоравио, поново се вратио у Америку, гдје га је сад и смрт затекла. Бог да му душу прости!

„Српска Вила“. У Клевланду, у Америци, почеће да излази српски књижевни лист „Српска Вила“.

Избори у Турској. Из Солуна смо добили телеграм, у коме нас извјештавају, да су Бугари на изборима у цијелој Турској претрпјели страшан пораз. Од четрнаест посланика, за које су мислили као сигурне, добиће можда једва једног. Овај неуспјех се приписује нерасположењу Турске према њима и још се говори, да ће им затворити све школе у отоманској империји, као и укидати религиозни протекција, које су до сад уживали.

Забрањена ћирилица. Влада у Хрватској и Славонији издала је наредбу, којом се катихетима (наставницима ијеронауке) на средњим школама забрањује, да се на школским свиједоцима потпишу ћирилицом. Као што се види, па све се стране у Аустрији „ради“.

Словенство

У Прагу нереди. Нема дана да прође а да између Нијемаца и Чеха у Прагу не дође до сукоба. Нијемци су сваког дана све више драговитији тако, да се сукоби њихови с Чесима гомилају, те мора жан-дармерија да посредује. Због тога се преговара, да ће се у Прагу прогласити ванредно стање и да ће управу над овим словенским градом узети војска.

Збор српских сестара

Београд, 12. октобра

Данас од 3 до 5 часова по подне, пред спомеником блаженочинице књаза Михаила, одржан је величанствен збор Српкиња из свију редова нашег пријестонишког друштва. И ако је вријеме било хладно и вјетровито, ипак на збору је учествовало преко 15.000 душа обилјета пола.

Са позоришног балкона, на коме стајаху чланице одбора за сазив овога женског митинга, г-ђа Јела Спасићка, отворивши збор, кандидатка је за председницу г-ђу Перку Божићку, која је у своме кратком говору изнијела разлоге, који су руководили српске сестре за сазив овога јавнога протеста противу Аустро-Угарске, која је па подмукли и дупешки начин атаковала на права човјечанска и морал и гажењем Берлинског Уговора приграбила српски понос, српску крв, српску Босну и Херцеговину. Ми морамо, узвикнула је говорница, и сад и увијек да будемо достојни потомци оних мајака, које су нам давале Обилиће и све заточнице српске слободе, стављајући својој домовини на расположење и све своје биће и у сваком физичком послу гдје наша снага меже да достигне. Падну ли наша браћа, бранећи своју зајетну мисао, падну ли браћа наша у одбрани браће своје, — српска жена умјела је и умјела да њихове главе замени крвљу наших непријатеља. Под заставом наше браће, наших синова и мужева шаћемо, вели, и ми, али и тада нека знају наши отмицари: да ће из наших тамних гробова синути сунце нове слободе и зора српскога уједињења. (Бурно клицање).

Одмах за тим узела је ријеч г-ђица Надежда М. Петровићка, сликарка, па критикујући нечовјечан рад Европе од 1878. године износи 30-годишње патње, мучке и невоље српског народа у Херцеговину, која је била попрште експлоатације Аустро-Угарске, која је наш народ материјално недијегила и до животиње понизила, па сад хоће сав имана и душу да му одузме. Аустро-Угарска покушава да се овога пута изврине из мучитељне и тиранике у разбојника најординарније врсте, она хоће да нас пороби, хоће да и нас у овим нашим тијесним границама удави. На мјесто народног самоопредељења, на мјесто слободе, што и најобичнија човјечност налаже, народ Босне и Херцеговине лапада у попор пронасти, повлачећи за собом пропаганду цијелој Српства. Дужност, сестре, нашој браћи налаже да се заложе да спасавају што се спасти може. На завршетку, говорница позива све сестре Српкиње и сву браћу своју на бојкот аустро-угарско-њемачкој роби, коју је Турска већ извела, јер је бојкот најпаметнија борба која се с успјехом може извести прије проливања крви на бојним пољима. Објавимо, вели говорница, бојкот аустро-угарско-њемачкој трговини, па онако као што они нас мрзе и презиру, презиримо и ми њих и недовојим наш новац и завјећемо се, сестре, овдје пред спомеником неумрлога књаза Михаила, да нећемо заборавити завјетну мисао народну, да ћемо свјесно послужити интересима отаџбине, да ћемо се и кад пошљедњи брат надне, ставити и ми пред куришуде да сачувамо што остаре. Спремајмо се за помоћ сестрама нашим, браћи нашој. Угледајмо се на сестре наше кратујевчанке, које су већ образвале добровољачку чету. Храбро напријед, у свети бој за народ свој! (Живјела).

Послје овога говорила је млада Српкиња г-ца Даниша Бекерлићка, која је у заносу својих топлих осјећаја родољубља и патриотизма отпочела свој говор са ријечима:

„Србе, брате за слободу твоју“

„Српкиња ће дати и крв своју“.

А на завршетку свога говора рекла је: „Ми смо се, драга браћо и сестре, скупили овдје, да и свој протест против српског непријатеља спојимо са протестом осталог српског народа ван границе Краљевине Србије, и да узвикнемо: „Рат отмицарима!“ (Живјеле Српкиње; рат Аустрији!“ то беху одушевлени усклици цијелога збора, којима је поздрављена говорница г-ђица Даниша).

Говорила је још и г-ђа Крејска — Чехиња, која је нарочито нагласила да ће и Чехиње које овдје живе са сестрама Српкињама поћи у бој противу непријатеља наших!.. (Збор се одазвао са: „живјеле Српкиње и Чехиње!)

Затим је г-ђица Надежда М. Петровићка прочитала резолуцију, коју је збор једногласно усвојио и која ће нам бити позната раније по што би је од мене добила.

На завршетку, г-ђа Босиљка Јовановићка прочитала је збору Меморандум Српкиња, који је упућен свима женама културне Европе, и у коме су српске сестре дале израза болу своје увријећене душе, улажући протест противу нанесене увреде цијелом српском народу. Меморандум се завршује овим ријечима:

„Десет вјекова српска је жена водила борбу само за свој народ, за опстанак свога племена; данас у XX вјеку, у вријеме културног цвјетања, тражи она с правом своју националну слободу, која јој је угрожена гажењем Берлинског Уговора и то одмах и на првом мјесту народу Босне и Херцеговине.“

„Не успију ли српске женскиње својим протестима да, у друштву с вама, пле-

мените сестре, zadovolje pravdu, ustaše ponovo pomisao na branici svojih ugrozjenih prava, stabe pod zastavu uza svoju braću, sinove i muževe, da s njima zajedno ili iznove silom ono što im ne umoljiva Evropa brani, ili da s ponosom i slavom izginu!"

Све одушевљене Српкиње са многобројном омладином и осталом српском браћом, по свршеном збору, манифестовале су кроз Биоград, чинећи оваквие пред енглеским, руским, француским и турским посланствима. Затим су манифестанти отишли пред хотел „Москву“ да изазову посланика Књажевског из Црне Горе, бригадира г. Јанка Вукотића, али како он тада није био у своје стању, то се поворка, на челу многобројних Српкиња, које су носиле три српске народне тробојке и које су изгледале пране српске Амазонке, кренула даље ка Двору и министарству иностраних дјела. Уз клицање: „Живио Краљ Петар I! Живио Мркоњић!“ „Рат Аустрији!“ манифестанти се зауставише пред речено министарство, на чијем се балкону пошле подужет клицања појави бригадир г. Јанко Вукотић у пратњи министра председника г. Пере Велимировића, поздравивши манифестанте са ово неколико искрених и братских ријечи:

„Браћо: Ја немам ријечи, којима бих могао ваше манифестације објаснит браћи Црногорцима! Хвала ви на оваком искреном братском одушевљењу! Да Живи српски Краљ Петар I! Да Живи Његов Дом и Његов народ!“

Пошле френатичног клицања: „Живели! Живели!“ г-ца Надежда М. Петровићева поздравила је г. Вукотића овим ријечима:

„Данас, на митингу српских жена, сакупљених ради протеста противу насилног отимања српске Босне и Херцеговине, шаљу искрено поздравље својим сестрама у јуначкој и братској нам Црној Гори, са жељом, да и оне раме уз раме са својом браћом, синовима и мужевима изађу на бојно поље (оне су то увијек и до сада чиниле), те да помоћу српском народу противу немасите Аустрије. Европа нека ријечи ово наше питање како хоће, али неће моћи поштити ову браћу, која ће вазда снајати сестре из Србије са сестрама из Црне Горе! Да Живи Краљ Црне Горе и Брда Никола! Да Живе браћа Црногорци! Да Живе сестре Црногорке!“

Г. Вукотић одговорио је на овај поздрав кратким поздравом:

„Драге сестре!

„Српски народ све што има, он је својом драгоцијеном крвљу откупио! Он је свако своје парче земље по четири пет пута крвљу својом натопио и сад не да да му се та тековина отме!“

Урнебесни усклици: Живно и живјела Црна Гора! „Рат Аустрији!“ проламаху небо, а ветар је свом силним својом разносио ове одушевљене пошљедње усклике по свему Српству на радост наше потлачене Херцег-Босне, а на страх и пропаст душманна српског рода и племена!

Још ваља знати, да је на данашњем збору српских сестара силно одушевила све присутне вијест из братске нам Црне Горе, да је тамо, на Цетињу, одржан такођер данас збор наших црногорских сестара, које су такође протествовале против разбојничке отимачине српске Херцег-Босне, а нарочито је раздрагао сва наша срца глас, да су своје узвишене и родољубиве и патриотске осјећаје у друштво са осталим својим сестрама манифестовале са заставама у руци и обиле црногорске црнице: Вјера и Ксенија! Живјеле на радост и понос својих Узвишених Родитеља, а на славу и утеху насвијелог Српства!

Перо А. Ђорђевић.

Дневне новости

Вратили се са Тополице. Њихова Краљ. Височанства Престолонашљедник Књаз Данило и Престолонашљедница Књагиња Милица вратили су се са Тополице, докле су били испратили Њено Кр. Височанство Књагињу Милену, која је са Њеним Височанством Књагињом Ксенијом у сриједу по подне отпутовала преко Италије у Париз.

ЦАР ЈЕ ПРОГОВОРИО. Послије аустро-угарског посланика Берхтолда примио је цар председника руске думе Хомјакова и казао му међу осталог и ово, да Русија остаје вјерна својој словенској политици на Балкану и да

Србе у њиховој големој невољи неће оставити.

Извољсков успјех. У разговору с извјесним политичарима казао је Извољски да је његов састанак с Титонијом имао успјеха, јер је Италију отуђио од тројног савеза.

Поднио оставку. Кнез Билов, њемачки канцелер, поднио је цару Вилему оставку, но овај му није уважио. Оставку је поднио с тога, што је цар говорио једном Енглезу и оно што се не слаже с интересима њемачке царевине. Говор царев изазвао је у њемачкој штампи грдну узбуну, која је сва листом скочила на Билова, питајући га: прима ли он одговорност за цареве ријечи? Криза још траје. Аустрија чини очајне кораке да Билова сачува од пада. Сам цар Фрања Јосиф уложиће свој утилив код цара Вилема, који је сад у Бечу, да Билова спасе.

Вратио ордене. Г. бригадир Јанко Вукотић, преко овдашњег аустро-угарског посланика г. барона Куна, вратио је царско-краљевској канцеларији ордене све аустро-угарске ордене, којима је био одликован. То је г. бригадир учинио ушљед увреде, која је њему лично нанесена у Загребу од стране аустро-угарских власти.

Сплетке између нас и Турске. Откако је проглашена анкесија Босне и откако су се ушљед тога чина све више почели поклапати интереси отоманске империје и српског народа, којима је загрозио заједнички непријатељ, од тада никак не престају сплетке између Турске и Србије с једне и Турске и Црне Горе с друге стране. Те сплетке, којима је извор добро познат, имају задатак, да се између Срба и Турака посије раздор, да би се онемогућило њихово удруживање ради отпора против заједничког им непријатеља. Дуж црногорске границе према Турској размјетали су се добро познати непријатељски агенти, који драже лаковерни турски живаљ у Турској и предочавају му, разумије се невјерно, да ће Црногорци ударити на њих. Ми смо већ рекли, каква је сврха тих сплетака. Некоме не иде у рачун, да Турска, Црна Гора и Србија буду у љубави и заједници. Неко зна, да би та заједница пресјекла врат оној халапливијој змији, која преко Босне и Санџака пружа своју главу према Солуну да се надигне топлога ваздуха с Јегејскога Мора. Зато тај непријатељ кад не може шта више учинити, гледа да бар дуж црногорске и српске границе заведе лаковерно турско становништво и посије код њега неповјерење према Црној Гори и Србији. Нека знаду једном наши добри сусједи с истока и сјевероистока, да пут Црне Горе и Србије иде на запад и сјевер, откуда им пријети једна опасност, па не само њима, него и Турској.

Да би се једном сплеткама непријатеља Турске и Црне Горе учинио крај, како смо сазнали, у Цариград ће поћи г. бригадир Јанко Вукотић, који ће турске мјеродавне кругове увјерити о нашем најбољем расположењу према њима и највишим жељама за њих. То тамо већ чини и са стране Србије г. Стојан Новаковић, те ће се тако и у Турској свако моћи увјерити, шта Србија и Црна Гора сада мисле и на коју страну теже.

Цигарете. У пошљедње вријеме цигарете су тако рђаве израде, да се не могу пушити, те би управа монопола требала већу пажњу да обрати на фабрикацију цигарета, особито Балша.

Посјетио турског посланика. Г. бригадир Јанко Вукотић посјетио је

ономад овдашњег царско-отоманског посланика и том му је приликом најсрдачније захвалио због љубазнога предусретања и дочека од стране турских власти, кад се из Србије преко Новопазарског Санџака враћао у Црну Гору.

Српски добровољци у Америци. Срби у Америци образовали су добровољачку легију, која се ставља на расположење Црној Гори и Србији, ако објаве рат. Од врховнога одбора добровољаца из Сан Луја у Америци наша Народ. Скупштина добила је писмо овакве садржине:

„Из наше лијепе отаџбине, којој ћемо остати вјерни, докле је у нама пошљедњег даха, стижу нам тужне вијести. У рањено срце Србиново ударен је оштар мач, да из њега источи и пошљедњу кап крви: у крађена нам је Босна и Херцеговина.

Први гласови о тој најнекој српској недаћи од Косова потресли су цијело Српство у Америци. Од Њу-Јорка до Сан-Франциска и до Аљаске до Мексика, гдје год има Срба, одржавају се зборови и чине припреме за организовање чета. Српство у Америци је чврсто ријешено, да са себе скине клетву честитог Лаза и само чека час, када ће се кренути да разјуре отмицаре са свога огњишта, или још једном окупа својом крвљу кршаве херцеговачке, а костима својим поспе босанске равнице.

Зато се, браћо, обраћамо на вас овом молбом, да нас не заборавите, ако Бог да те на Дрини цикне први џефердар, а у Херцеговини се разлегне први бојни поклич. Ми смо жељни сви до једнога кренути у бој, да брат уз брата, а син уз родитеља бранимо огњиште, на коме смо први пут сунца угледали.“

Комисионарско трговачко удружење. Наши пријатељ из Подгорице нише нам да се тамо баве оснивањем комисионарско-трговачког извозног и увозног удружења. Основни капитал овог удружења има бити од 1 милиона перпера, састављених из 2000 акција по 500 перпера. Циљ је удружењу да из земље истисне све фабрикате оних народа, који су непријатељски расположени наспрам Срба понаособ и свију Словена уопште. Своју циљ удружење има постигнути тим, што ће у једном од наших градова смјестити колекције свију фабриката оних народа, који су нама наклоњени, па те фабрикате преко својих филијала и путујућих агената продавати нашим трговцима уопште. Цијене и сви услови уопште имају бити најповољнији. — Даље, удружење ће се бавити и извозом наших производа такође у земљама нама пријатељским, на начин који ће бити најкориснији за нашег произвођача. — У овом удружењу као акционари имају ући: сва четири наша повчана завода, никшићско трговачко удружење, сви наши трговци и занатлије, као год и сви други имућнији без разлике сталежа и положаја. Осим црногорских држављана могу бити дионичари и поданици братске Краљевине и нико више. Пошто је циљ удружења скроз патриотски, то се оснивачи надају, да ће ова ствар бити не само од појединачна потпомогнута, него да ће је и влада са свим могућим средствима потпомоћи.

Ми се са наше стране овој појави од срца радујемо и, најбоље препоручујући је свима и свакоме, додајемо, да се ова дивна и корисна замисао никако не одуговлачи већ нек се још овога мјесеца у дјело приведе, а то ће се тако брзо постићи тек онда ако се одмах сазове

у Подгорици скупи изасланика из свију наших градова, гдје би се ова ствар претресла и на опште задовољство удесила.

Предаја Порт-Артура. Г. капетан Ал. Савић преводио је књигу „Предаја Порт-Артура“ објављује: „Пошто ће ускоро бити штампана књига „Предаја Порт-Артура“, оптужни акт, а жељим да штампам само у онолико примјерака колико ми се претплатника јаве, то лијепо молим сву господу скупљаче, да ме у што краћем року напијесте о броју претплатника и упуте ми претплату“.

Најновији телеграми

(Од Бечкога Кор. Бироа)

Побуна у Турској

Цариград, 19. октобра. Једна чета у Илдизу, која је требала бити премјештена у Хеџас побунила се јуче. Напустивши касарну, наоружана изјавила је да ће се само онда премјестити у Хеџас ако се тамо премјести и цијела друга дивизија. Позван је један батаљон стријелаца, који је дошао из Солуна. Опољени бунтовници отворише палубу, на што је батаљон одговорно огњем. Избачено је хиљаду метака. Погинуло је 9 војника, а 7 се ранило. Догађај је произвео велико узнемирење у Цариграду.

Српски ратни материјал

Цариград, 24. октобра. Ушљед поновних тражња српске владе, велики је везир дозволио искрцавање и транспорт ратног материјала који је дошао за Србију преко Солуна.

Цар Вилем у Бечу

Беч, 23. октобра. Цар Вилем дошао је ради лова у околици Беча са надвојводом Францом Фердинандом.

Беч, 25. октобра. Цар Вилем присио је у посјету цару Фрањи Јосифу. Пред дворцем у Шенбруну гомила свијета поздравила га је одушевљено. Послије интимне вечере у 9^{1/2} цар Вилем је отпутовао за Данаушинген. На станици га је испратио цар Фрања Јосиф и Фрања Фердинанд. Владари су се пријатељски растали.

Н. Скупштина у Биограду

Биоград, 23. октобра. У тајној сједници скупштина је са задовољством узела на знање владин извјештај о садашњим положају, конститујући поново потпуну сагласност Скупштине са држањем владе.

Деманти о протесту

Беч, 25. октобра. Побуна се вијест да је аустро-угарски посланик протестирао против превоза српског ратног материјала преко Турске.

Турска резерва

Цариград, 25. октобра. Посланици француски и енглески учинили су јуче кораке да се резервисти и редифи, који су позвати на вјештање тронедјелно, распусте. Министар војни је обећао да ће их распустити идуће недеље.

Нови војни кредит

Биоград, 25. октобра. По вијестима новина, министар ће војни тражити од скупштине понова кредит од 30 милијуна динара.

Укинут пост деби

Б. Пешта, 25. октобра. Министар трговине укинуо је пост деби листовима: „Београдским Новинама“, „Одјеку“, „Самоуправи“, „Веч. Новостима“, „Звону“, „За Отаџбину“, „Политику“, „Правду“, „Трг. Гласнику“.

Делегације закључене

Будимпешта, 19. окт. Сједнице аустриске и угарске делегације закључене су.